

Udkast til vejledning til Klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter 2025

Indhold

1	INDLEDNING	3
1.1	NYT I 2025.....	3
1.2	FORMÅL	5
2	STØTTEMODTAGERE	5
2.1	PERSONER/VIRKSOMHEDER UDELUKKET FRA AT MODTAGE TILSKUD	5
2.2	STORE VIRKSOMHEDER	6
3	ANSØGNING OM TILSKUD	6
3.1	HVEM KAN ANSØGE?	7
3.2	FØR DU SØGER.....	7
3.3	ANSØGNINGENS INDHOLD	8
3.3.1	Indtegnning af projektareal i MARS.....	8
3.3.2	Særligt for private ansøgere.....	9
3.3.3	Særligt for kommuner og andre offentlige myndigheder	9
3.3.4	Særligt for store virksomheder.....	9
3.4	BEHANDLING AF ANSØGNINGEN	10
4	KRITERIER FOR TILSAGN OG PRIORITERING AF PROJEKTER.	11
5	PROJEKTFASER	12
5.1	FORUNDERSØGELSE	12
5.1.1	Teknisk forundersøgelse.....	13
5.1.1.1	Projektbeskrivelse	14
5.1.1.2	Projektarealets tilstand	15
5.1.1.3	Projektets effekt.....	15
5.1.1.4	Projektets konsekvenser.....	17
5.1.1.5	Myndighedstilladelser	17
5.1.1.6	Kort og bilag.....	19
5.1.2	Ejendomsmæssig forundersøgelse	20
5.1.3	Gennemført forundersøgelse	21
5.2	ETABLERING.....	21
5.3	OPRETHOLDELSE.....	22
5.4	ÆNDRINGER I PROJEKTET	22
5.4.1	Projektforlængelse	22
5.4.2	Budgetændring	23
5.4.3	Overdragelse af tilsagn	23
5.4.4	Tilsagn opgives (annullering af projekt)	24
6	FORPLIGTELSE	24
6.1	UDBUD OG INDHENTELSE AF TILBUD	24
6.1.1	Offentlige tilsagnshavere	25
6.1.2	Private tilsagnshavere.....	25

6.1.2.1	Særligt krav til private tilsagnshavere	26
6.1.3	<i>Dokumentation</i>	26
7	TINGLYSNING AF DEKLARATION	27
8	PROJEKTETS ØKONOMI OG FINANSIERING	28
8.1	TILSKUDSBERETTIGEDE UDGIFTER	29
8.2	ANDRE AFTALER OG MEDFINANSIERING.....	29
8.3	LODSEJERKOMPENSATION.....	29
8.4	GRUNDBETALING TIL PROJEKTAREALER	30
8.5	ANDRE TILSKUDSMULIGHEDER	30
8.6	UDBETALING	30
9	KONTROL.....	31
9.1	ADMINISTRATIV KONTROL.....	31
9.2	FYSISK KONTROL	31
10	KLAGEADGANG.....	31
11	STRAFFEBESTEMMELSER OG SVIG	31
12	FORCE MAJEURE	31
13	STYRELSENS BRUG AF DATA	31
13.1	SÅ LÆNGE BEHOLDER STYRELSEN OPLYSNINGERNE.....	32
13.2	RETSGRUNDLAG FOR BEHANDLING AF PERSONOPLYSNINGER.....	33
13.3	DINE RETTIGHEDER	33

1 Indledning

Denne vejledning henvender sig til dig, som skal til at ansøge om tilskud til klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter. I vejledningen finder du oplysninger om, hvordan du indsender en tilskudsansøgning til klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter, samt hvad du skal være opmærksom på i forbindelse med projektgennemførslen – både under forundersøgelsen, i etableringsfasen og i opretholdelsesfasen efter afsluttet etablering.

Klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter er reguleret i [BEKENDTGØRELSE]. Klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter er statsstøttestøttet godkendt af EU-Kommissionen ved [STATSSTØTTEGODKENDELSE].

Denne vejledning skal læses i sammenhæng med [UDBETALINGSSVEJLEDNING; ANSØGNINGSSYSTEMVEJLEDNING]

Du kan finde vejledningen, skabeloner og andre relevante dokumenter på ordningens hjemmeside [Klima-Lavbund - Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø](#).

1.1 Nyt i 2025

Klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter i 2025 giver nu – udover det videreførte tilskud til lavbundsprojekter der bidrager til at reducere landbrugets udledning af drivhusgasser – også mulighed for tilskud til etablering af kvælstofvådområdeprojekter med henblik på at reducere udledningen af kvælstof til vandmiljøet.¹ Bevillingsmidler vil fortrinsvist blive anvendt til kvælstofvådområdeprojekter i deloplande med et særligt højt kvælstofindsatsbehov.

Det vil fra den [15. december 2025] til [den 27. februar 2026] være muligt at indgive ansøgninger til ordningen løbende. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (Styrelsen) vil behandle ansøgningerne i takt med, at de sendes ind gennem det elektroniske ansøgningssystem. Projekter, der opfylder de primære tilskudskriterier,² vil have fortrinsret til at opnå tilsagn om tilskud. Hvis der herudover resterer bevillingsmidler i de enkelte ansøgningsår vil disse blive prioriteret som nærmere beskrevet i afsnit 4 Kriterier for tilsagn og prioritering af projekter.

Hektarkravet for klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter er i 2025 nedsat fra 10 til 1 hektar.³ Det vil være muligt at fravige hektarkravet efter en konkret vurdering.⁴

Kravet om, at mindst 60 pct. af projektarealet i et lavbundsprojekt skal være beliggende på kulstofrige lavbundsjord med minimum 6 pct. organisk kulstofindhold, er ændret så et af de primære tilskudskriterier nu er et

---

¹ Bekendtgørelsens § 1, stk. 1, nr. 2.

² Bekendtgørelsens § 8, stk. 1.

³ Bekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 1, og § 9, stk. 1, nr. 1

⁴ Bekendtgørelsens § 8, stk. 2, og § 9, stk. 2 og 3.

beliggenhedskrav om 50 pct. kulstofrig lavbundsjord med minimum 6 pct. organisk kulstofindhold, og der er mulighed for en lavere procentgrænse, hvis der resterer bevillingsmidler hertil i det pågældende ansøgningsår. Se afsnit 4 Kriterier for tilsagn og prioritering af projekter.

Referenceperioden for beregning af engangskompensation er ændret til 1. januar 2017 til og med 31. december 2021.⁵

Fristen for seneste dato for afslutning af projektet er ændret fra 4 år til 2 år fra Styrelsens endelige tilsagn til projektgennemførelse. Fristen for afslutning af forundersøgelser på 2 år fra Styrelsens tilsagn til forundersøgelse fastholdes.⁶ Der er fortsat mulighed for at fristen kan forlænges efter anmodning.⁷

Private ansøgere, der har opnået tilsagn, er som noget nyt forpligtet til at indhente to sammenlignelige tilbud på vare- og tjenesteydelseskontrakter med en forventet værdi på over 300.000 kr. Kravet gælder ikke offentlige ansøgere, da disse gennem almindelige myndighedsregler er underlagt lignende krav om forsvarlig økonomisk ageren mv. Private og offentlige myndighed skal fortsat overholde og dokumentere overholdelse af udbudsloven og tilbudsloven. Se afsnit 6.1 Udbud og indhentelse af tilbud.

For at sikre synergien mellem store og små projekter er der i indholdet af servitutten, som tinglyses på ejendommene efter projektets afslutning, tilføjet en forpligtelse for lodsejeren til efterfølgende at indgå i offentlige myndigheders samlede vådområdeprojekter for området, hvis dette viser sig relevant på et senere tidspunkt.

Ansøgning om tilskud til et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt skal indsendes via MARS. MARS står for Multifunktionel Arealregistrering og er Styrelsens it-værktøj til screening, planlægning og ansøgning af udtagningsprojekter, samt status på kvælstof-, udtagning-, og skovrejsningsindsatsen. Du finder link til MARS her <https://sgav.dk/groen-trepart/lokale-trepart/mars> og vejledningen til MARS – ansøgning her: [LINK]

Tilskud under ordningen ydes som statsstøtte godkendt af EU-Kommissionen. Engangskompensation til naturarealer er nu en del af statsstøttegodkendelsen og ydes derfor i overensstemmelse hermed og ikke – som i den tidligere ordning – som de minimis-støtte. Der skal derfor ikke længere indsendes de minimis-erklæringer i projekter med naturarealer.

Klager over Styrelsens afgørelser under ordningen kan indbringes for Miljø- og Fødevareklagenævnet.

I 2025-ordningen kan der – foruden tilskud til små og mellemstore virksomheder – ydes tilskud til store virksomheder. Det er i den forbindelse et krav, at den eller

---

⁵ Bekendtgørelsens § 14, stk. 3.

⁶ Bekendtgørelsens § 15, stk. 1, nr. 2.

⁷ Bekendtgørelsens § 15, stk. 3.

de store virksomheder i projektet indsender en redegørelse for et kontrafaktisk scenarie – se nærmere afsnit 3.3.4 Særligt for store virksomheder.

1.2 Formål

Klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter har til formål at understøtte indsatsen for et grønnere Danmark⁸ ved at genskabe mere naturlig hydrologi gennem udtagningsprojekter, der skal

- 1) bidrage til at reducere landbrugets drivhusgasudledning ved at udtage og omdanne kulstofrige landbrugsjorder til vådområder, og
- 2) forbedre vandmiljøet ved at reducere udledningen af kvælstof til fjorde og kystvande gennem fjernelse af kvælstof ved etablering af kvælstofvådområdeprojekter.⁹

2 Støttemodtagere

Der kan i klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter ydes tilskud til kommuner, til lodsejere, til nationalparkfonde, jf. lov om nationalparker, og til fonde med almennyttige natur-, miljø- eller klimaformål.¹⁰

Støttemodtagerne er dels projektejerne/ansøger, dels de lodsejere hvis areal indgår i projektet.

Der kan ydes tilskud til små og mellemstore virksomheder (SMV'er), samt store virksomheder i henhold til EU's definition.¹¹ Se dog for sidstnævnte de særlige betingelser under afsnit 3.3.4 Særligt for store virksomheder.

2.1 Personer/virksomheder udelukket fra at modtage tilskud

Efter EU's statsstøtteregler er følgende personer og virksomheder udelukket fra at modtage tilskud under ordningen:¹²

- 1) En lodsejer, der ikke har efterkommet et krav om tilbagebetaling af tilskud, som EU-Kommissionen ved en tidligere afgørelse har erklæret ulovlig og uforenelig med det indre marked.
- 2) En lodsejer, der har modtaget EU-støtte eller nationalt finansieret støtte til de samme støtteberettigede udgifter, der er ansøgt om tilskud til i henhold til denne bekendtgørelse.
- 3) Kriseramte virksomheder. Ved kriseramt virksomhed forstås, en virksomhed, for hvilken mindst én af følgende omstændigheder indtræffer:

---

⁸ Aftale om et Grønt Danmark og Aftale om Implementering af et Grønt Danmark - [Om Den Grønne Trepert - og aftalerne om et Grønt Danmark - Ministeriet for Grøn Trepert](#)

⁹ Bekendtgørelsens § 1.

¹⁰ Bekendtgørelsens § 3.

¹¹ Se Kommissionens henstilling 2003/361 og bilag 1 til Forordning (EU) 2022/2472.

SMV'er er virksomheder, der har under 250 medarbejdere, en omsætning på op til 50 mio. EUR og en samlet balance på op til 43 mio. EUR.

¹² Bekendtgørelsens § 4.

- a. For virksomheder med begrænset ansvar, når over halvdelen af dets tegnede selskabskapital er forsvundet som følge af akkumulerede tab. Dette er tilfældet, når der ved fratrækning af de akkumulerede tab fra reserveverne (og alle andre poster, der almindeligvis betragtes som en del af virksomhedens egenkapital) fremkommer et negativt akkumuleret beløb på over halvdelen af den tegnede kapital.
  - b. For virksomheder, hvori mindst nogle af selskabsdeltagerne hæfter ubegrænset for virksomhedens gæld, når over halvdelen af selskabskapitalen, som er opført i virksomhedens regnskaber, er forsvundet som følge af akkumulerede tab.
  - c. Når virksomheden er under konkursbehandling eller opfylder kriterierne for konkursbehandling på begæring af dens kreditorer.
  - d. Når virksomheden ikke opfylder definitionen i bilag I til Kommissionens forordning (EU) nr. 2022/2472 af 14. december 2022 om små- og mellemstore virksomheder og i de seneste to år har haft og stadig har en gældsandel, dvs. et forhold mellem bogført gæld og egenkapital, på over 7,5, og en EBITDA-rentedækningsgrad på under 1,0.
- 4) En lodsejer, der ikke overholder artikel 2, stk. 2, i Rådets forordning (EU) nr. 269/2014 af 17. marts 2014 om restriktive foranstaltninger over for tiltag, der underminerer eller truer Ukraines territoriale integritet, suverænitæt og uafhængighed med senere ændringer.

2.2 Store virksomheder

Hvis projektet omfatter støtte til store virksomheder skal Styrelsen påse, at støtten i det konkrete tilfælde har tilskyndelsesvirkning.

Der skal derfor fremlægges en beskrivelse af, hvordan situationen ville have været med og uden støtte for hver stor virksomhed i projektet.¹³ Den alternative aktivitet eller det alternative projekt skal beskrives med tilhørende dokumentation, som kan bestå af budget- og investeringsplaner med og uden støtte eller lignende. Se nærmere afsnit 3.3.4 Særligt for store virksomheder.

3 Ansøgning om tilskud

Som noget nyt i 2025 kan der løbende indgives ansøgninger til klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter.

Ansøgninger indsendes til Styrelsen gennem det elektroniske ansøgningssystem [MARS](#), hvor der logges ind med MitID eller CVR.¹⁴ Ansøgningen udfyldes af projektejer, eller den projektejer har givet fuldmagt hertil. Du kan læse mere om brugeradgang og ansøgning via det elektroniske ansøgningssystem MARS her [\[LINK\]](#).

En ansøgning omfatter både ansøgning om tilskud til forundersøgelse og tilskud til efterfølgende etablering.

¹³ Bekendtgørelsens § 6, stk. 2.

¹⁴ Bekendtgørelsens § 5.

Hvis du allerede har en fyldestgørende forundersøgelse fra en lignende ordning, er det muligt helt eller delvist at bruge denne. I så fald indsendes denne forundersøgelse til Styrelsen med en anmodning om endeligt tilsagn til etablering.

Tilsvarende kan en tidligere delvis brugbar forundersøgelse indsendes i forbindelse med ansøgning om tilskud, hvorefter der udarbejdes en supplerende forundersøgelse, inden der anmodes om etablering.

Du kan læse mere om redigering og genbrug af tidligere forundersøgelsesprojekter her [[LINK](#)].

Oplysninger og datagrundlag i en teknisk forundersøgelse kan blive forældet. Er du i tvivl om en ældre forundersøgelse indeholder brugbare data og undersøgelser, som kan genbruges i en ny ansøgning om etablering, så er du velkommen til at kontakte Styrelsen på vandprojekter@sgav.dk.

3.1 Hvem kan ansøge?

Kommuner, lodsejere, nationalparkfonde, jf. lov om nationalparker og fonde med almennyttige natur-, miljø- eller klimaformål kan søge om tilskud til klimavand- og kvælstofvådområdeprojekter.

Det er muligt at være flere kommuner om et tværkommunalt projekt. I det tilfælde skal én kommune dog stå som ansøger og projektejer, mens øvrige kommuner står som medansøgere. Al dialog med Styrelsen vedr. projektet skal foregå gennem ansøgerkommunen.

Det er også muligt at være flere private lodsejere om et projekt. Vælger I at gennemføre projektet selv (uden deltagelse af kommunen), skal én af jer stå som ansøger og projektejer og al dialog med Styrelsen vedr. projektet skal varetages af denne. Hvis ansøger og projektejer er en privat lodsejer, skal der samtidig med ansøgningen indsendes en fuldmagt fra de øvrige lodsejere i projektet.

3.2 Før du søger

Med screeningsmodulet i MARS kan du screene et projektareal i forhold til potentialer og begrænsninger for arealets udtagning. Når du har tegnet, uploadet eller udpeget et areal, laver modulet en screeningsanalyse, der viser både potentialet for udtagning samt eventuelle konflikter, der måtte være på det indtegnede areal. Screeningsanalysen kan gemmes og deles med andre. Du finder vejledning til screeningen her: [Faglig vejledning MARS 2.3](#)

Du finder screeningsmodulet i MARS her: [[LINK](#)]

Særligt for private lodsejere:

I nogle tilfælde kan kommunen være projektejer, hvis du ikke selv ønsker at være det. Kontakt gerne din kommune inden du går i gang og fortæl om dine planer. Det kan være, at der er muligheder for et samarbejde eller deltage i andre projekter i området. Overvej også om dine naboer kunne være interesserede i at være med i projektet. Større projekter er ofte billigere og mere effektive end mindre projekter, og naturen kan udvikle sig bedre i et større og sammenhængende område.

3.3 Ansøgningens indhold

Ansøgninger til klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter omfatter både ansøgning om tilsagn om tilskud til forundersøgelse samt tilsagn om tilskud til gennemførelse af projektet

Ansøgningen skal indeholde følgende oplysninger:¹⁵

- 1) Indtegning af projektområdet i MARS, som kan tilgås [her](#) og via Styrelsens hjemmeside.
- 2) Ansøgers navn, adresse samt CPR-nr. eller CVR-nr.
- 3) Kontaktoplysninger.
- 4) En beskrivelse af det projekt, der ønskes gennemført, herunder lokalisering.
- 5) Oplysning om, hvorvidt der til arealer i projektområdet er ansøgt om eller opnået tilskud efter andre tilskudsordninger.

Styrelsen kan kræve yderligere oplysninger fra ansøger til brug for vurderingen af, om der kan gives tilsagn om tilskud.

3.3.1 Indtegning af projektareal i MARS

Ansøgningsarealet skal indtegnes i MARS, som du kan tilgå via dette link:

Du kan via Ansøgningsmodulet i MARS logge ind med MitID eller CVR. Du starter din ansøgning med at indtegne dit projektareal, vælge en sigende titel, da navnet vil følge dit projekt frem til udbetalingen. Når du indtegner dit projekt, skal du være opmærksom på, at du kun indtegner på dine egne arealer, og/eller de arealer, du har fået fuldmagt til at søge på. Styrelsen anvender som udgangspunkt det digitale matrikelkort og tingbogen for at fastslå ejerforhold og, du får tilsagn om tilskud med udgangspunkt i dette. Hvis markkortet og matrikelkortet ikke stemmer overens, skal du indtegne dit projekt efter det digitale matrikelkort.

MARS foretager automatisk en overlapsanalyse på det indtegnede projektareal og resultatet af denne skal du bruge til at udfylde din ansøgning, og analysen skal vedhæftes din ansøgning. Download overlapsanalysen som pdf og gem den på din computer.

Når du trykker "Ansøg" i MARS, vil du blive ledt videre til tilskudsordningens selvbetjeningsløsning. Her skal du logge ind med MitID eller CVR igen. Hvis du som privat lodsejer søger på vegne af andre skal du vælge de fuldmagter, der skal benyttes i forbindelse med ansøgningen.

Du skal nu udfylde ansøgningsskemaet med data fra overlapsanalysen, altså den pdf. du downloadede tidligere. Pdf. skal vedhæftet ansøgningen. Ansøgningen er først færdig og gældende, når selvbetjeningsløsningen er udfyldt og sendt.

Du vil kort tid efter indsendelse af ansøgningen modtage en kvittering med Digital Post. Kvitteringen indeholder en opsummering af ansøgningen samt et sagsnummer, som du kan henvise til, hvis du efterfølgende får behov for at kontakte styrelsen i forbindelse med din ansøgning.

Du kan læse mere om MARS på styrelsens side om Grøn Trepert, hvor du finder tidligere webinarer, faglige og tekniske vejledninger.

---

¹⁵ Bekendtgørelsens § 6.

3.3.2 Særligt for private ansøgere

Hvis ansøger er en privat virksomhed eller fond, skal ansøgningen vedlægges en erklæring om, at virksomheden/fonden ikke er omfattet af gruppen af kriseramte virksomheder og virksomheder, der ikke har tilbagebetalt ulovlig statsstøtte.

Hvis en privat ansøger søger på vegne af flere lodsejere, skal ansøgningen vedlægges en fuldmagt fra de lodsejere, der deltager i projektet, samt en erklæring for hver enkelt lodsejer om ovenstående.

Kommuner og offentlige myndigheder er ikke omfattet af kravene i dette afsnit.

3.3.3 Særligt for kommuner og andre offentlige myndigheder

I de tilfælde, hvor en kommune eller en anden offentlig myndighed er ansøger/projektejer på vegne af private lodsejere eller med disses deltagelse i projektet, skal der for hver privat lodsejer indsendes en erklæring om, at virksomheden/fonden ikke er omfattet af gruppen af kriseramte virksomheder og virksomheder, der ikke har tilbagebetalt ulovlig statsstøtte.

Indsendelse skal ske på det tidspunkt, hvor kommunen/den offentlige myndighed har afdækket den pågældende lodsejer interesse i at indgå i projektet og senest i forbindelse med anmodning om etablering. Dette er en betingelse for tilsagnet og muligheden for at få støtte til klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter.

3.3.4 Særligt for store virksomheder

Hvis projektet omfatter støtte til store virksomheder, skal der fremlægges en beskrivelse af, hvordan situationen ville have været uden støtte – også kaldet det kontrafaktiske scenario. Det kontrafaktiske scenarie tjener til, at Styrelsen kan vurdere, at støtten til den store virksomhed har den fornødne tilskyndelsesvirkning, dvs. at støtten er en forudsætning for, at projektet gennemføres.

Ved store virksomheder forstås, en virksomhed, der ikke opfylder kriterierne i bilag I til Kommissionens forordning (EU) nr. 2022/2472 af 14. december 2022, dvs. virksomheder der har mindst 250 medarbejdere, en omsætning på mere end 50 mio. EUR eller en samlet balance på mere end 43 mio. EUR.

Kommuner kan også blive betragtet som store virksomheder efter statsstøtteretten. Dette vil fx være tilfældet, hvis kommunen er lodsejer i et projekt og har økonomisk aktivitet på det pågældende projektareal.

Begrebet det kontrafaktiske scenarie dækker over en beskrivelse af muligheden for projektets gennemførelse henholdsvis med og uden støtte under tilskudsordningen. Dokumentation herfor kan bestå af følgende:

- 1) For kommuner og andre offentlige myndigheder:
  - a) Budget- og investeringsplaner
  - b) Beslutningsreferater fra råd og udvalg
  - c) Redegørelse for myndighedens handlemuligheder uden tilskud
- 2) For private virksomheder og fonde

- a) Budget-, forretnings- og investeringsplaner
- b) Referater fra bestyrelsesmøder
- c) Finansielle rapporter
- d) Risikoanalyser
- e) Ekspertudtalelser

Du kan finde en blanket til udfyldelse af kontrafaktisk scenarie her: [\[LINK\]](#).

Hvis ansøger er en privat virksomhed eller fond, skal en beskrivelse af det kontrafaktiske scenarie indsendes sammen med ansøgningen.

Hvis ansøger er en kommune eller anden offentlig myndighed OG kommunen/den offentlige myndighed er lodsejer i projektet med økonomisk aktivitet på arealet og ønsker arealkompensation, skal en beskrivelse af det kontrafaktiske scenarie indsendes sammen med ansøgningen.

I de tilfælde, hvor en kommune eller en anden offentlig myndighed er ansøger/projektejer UDEN selv at eje arealer i projekt eller er lodsejer i projektet UDEN økonomisk aktivitet på arealet, skal en beskrivelse af det kontrafaktiske scenarie for eventuelle private lodsejere, der deltager i projektet og opfylder definitionen af store virksomheder, indsendes på det tidspunkt, hvor kommunen/den offentlige myndighed har afdækket den pågældende lodsejers interesse i at indgå i projektet og senest i forbindelse med anmodning om etablering. Dette er en betingelse for tilsagnet og muligheden for at få støtte under tilskudsordningen.

3.4 Behandling af ansøgningen

Under behandlingen af ansøgninger kontrollerer Styrelsen, om alle nødvendige oplysninger indgår i ansøgningen, og om ansøgningen overholder kriterierne for at få støtte.

Hvis der er behov for supplerende oplysninger til ansøgningen, vil Styrelsen kontakte ansøger via digital post. Hvis en ansøgning er særlig mangelfuld, kan Styrelsen ikke behandle den, og ansøger vil modtage et afslag uden videre behandling.

Der kan blandt andet gives afslag på en ansøgning, hvis Styrelsen vurderer, at:

- ansøgningen ikke er tilstrækkeligt oplyst,
- støttemodtagerne ikke opfylder kravene til at være tilskudsberettigede,
- projektarealet ikke lever op til projektkriterierne,
- ansøgningen ikke opnår prioritering i henhold til den økonomiske ramme, eller
- udgifterne ikke er tilskudsberettigede.

Gives der afslag på en ansøgning, sender Styrelsen et afslagsbrev via digital post med en begrundelse og en henvisning til lovgrundlaget, der gælder for afslaget.

Hvis projektet får tilsagn, sender Styrelsen et tilsagnsbrev via digital post, hvoraf det fremgår, hvad der er gældende for tilsagnet.

4 Kriterier for tilsagn og prioritering af projekter

Ansøgninger der opfylder de primære kriterier i bekendtgørelsens § 8 vil få tilskud efter først-til-mølle-princippet.¹⁶ Dette indebærer, at alle ansøgninger, der opfylder følgende krav vil få tilskud under ordningen, så længe der er bevillingsmidler i puljen:

- 1) Projektområdet er mindst 1 hektar.
- 2) Lavbundsprojekter placeres sådan, at minimum 50 pct. af projektområdet er beliggende på kulstofrige lavbundsjorder med minimum 6 pct. organisk kulstofindhold, jf. kort over tørveholdige jorder [henvisning til kortportalen].
- 3) Kvælstofvådområdeprojekter er beliggende i et delopland med et særligt højt kvælstofindsatsbehov, jf. kort/bilag [henvisning til kortportalen].

Styrelsen kan fravige kriterierne i nr. 1) og 2) efter en konkret vurdering, herunder hvis ansøger har jordprøver, der kan dokumentere, at tørvekortet er misvisende.

Den [27. februar 2026] vil bevillingsmidlerne og puljen for ansøgningsrunden blive opgjort. Hvis der den pågældende dato fortsat er bevillingsmidler i puljen for ansøgningsåret, vil ansøgninger, der ikke opfylder de primære kriterier i bekendtgørelsens § 8, men opfylder følgende sekundære kriterier i § 9 have mulighed for at opnå tilskud.¹⁷

- 1) Projektområdet er mindst 1 hektar.
- 2) Lavbundsprojekter placeres sådan, at en del af projektområdet er beliggende på kulstofrige lavbundsjorder med minimum 6 pct. organisk kulstofindhold, jf. kort over tørveholdige jorder [henvisning til kortportalen].
- 3) Kvælstofvådområdeprojekter, jf. § 1, stk. 1, nr. 2, er beliggende i områder med kvælstofindsatsbehov, jf. kort/bilag.

Ansøgninger, der opfylder de sekundære kriterier, vil blive prioriteret efter følgende model, hvis ikke der er midler til at støtte alle ansøgninger, som opfylder de sekundære kriterier i § 9:¹⁸

- 1) Projektområder, der er beliggende i områder med et kvælstofindsatsbehov [tabel/kort] og som har overlap med kort over tørveholdige jorder [henvisning til kortportalen]. Projekter med størst overlap i ha med kort over tørveholdige jorder prioriteres forud.
- 2) Projektområder, der har overlap med kort over tørveholdige jorder, og ikke er beliggende i områder med kvælstofindsatsbehov. Projekter med størst overlap i ha med kort over tørveholdige jorder prioriteres forud.
- 3) Projektområder, der er beliggende i områder med kvælstofindsatsbehov. Projekter med størst antal ha prioriteres forud.

---

¹⁶ Bekendtgørelsens § 7, stk. 1.

¹⁷ Bekendtgørelsens § 7, stk. 2.

¹⁸ Bekendtgørelsens § 7, stk. 3.

- 4) Projektområder, der er beliggende i områder uden kvælstofindsatsbehov og ikke har overlap med tørvekortet, men hvor det er sandsynliggjort, at der er tørveholdige jorder.

Styrelsen kan fravige kriteriet i nr. 1) om at projektområdet er mindst 1 ha, hvis projektet vil have en betydelig effekt i forhold til formålet med lavbunds- og kvælstofindsatsen. Styrelsen kan desuden fravige kriteriet i nr. 2) om at en del af projektområdet har overlap med kort over tørveholdige jorder, hvis projektet ligger i et område uden kvælstofindsatsbehov, og ansøger kan sandsynliggøre, at tørvekortet ikke er retvisende.

Prioriteringsmodellen i ordningen indebærer, at projekter, der har under 50 % overlap med kort over tørveholdige jorder, og projekter, der ikke ligger i områder med særligt kvælstofindsatsbehov, kan opnå tilskud, hvis der er midler tilbage hertil.

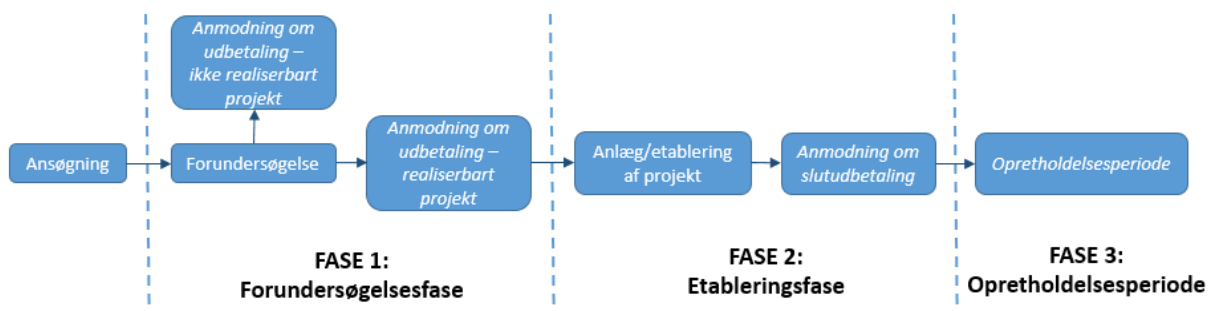
Projekter, der ikke ligger i områder med indsatsbehov, eller hvor det ikke kan sandsynliggøres (fx via kortmateriale og lokalkendskab), at der er kulstofrige jorde, kan ikke opnå tilsagn om tilskud.

Uanset om et projekt har opfyldt de primære kriterier eller de sekundære kriterier for at opnå tilsagn til en forundersøgelse, er det de samme krav og betingelser, der gælder for projekterne i forhold til at opnå endeligt tilsagn til etablering, jf. afsnit 5.2 Etablering.

5 Projektfaser

Et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt opdeles i tre faser, efter der er ansøgt og givet tilsagn til tilskudsansøgningen. Du kan se opdelingen i diagrammet nedenfor.

Projektet opdeles i faserne: forundersøgelse, etablering og opretholdelse (efter etablering af projektet).

Diagrammet viser et overblik over forløbet af et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt.

Hvis det undervejs i forundersøgelsen viser sig, at projektet ikke kan opfylde betingelserne for etablering, jf. afsnit 5.2 Etablering, skal tilsagnshaver indstille yderligere undersøgelser og aktiviteter og informere Styrelsen herom.

5.1 Forundersøgelse

Forundersøgelsen kan påbegyndes, når ansøger har modtaget tilsagn om tilskud til sit klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt.

Ansøger kan dog for egen regning og risiko påbegynde forundersøgelser, efter ansøgning til Styrelsen er indsendt, og få dækket tilskudsberettigede udgifter, hvis projektet opnår tilsagn. Udgifter, der er afholdt før ansøgningstidspunktet, er ikke støtteberettigede.

Forundersøgelsen består af en teknisk forundersøgelse og en ejendomsmæssig forundersøgelse.

Formålet med den tekniske forundersøgelse er at udarbejde et beslutningsgrundlag, der gør det muligt at vurdere, om projektet kan gennemføres. Dette sker ved at undersøge og beskrive de nuværende forhold i projektområdet, udarbejde en forundersøgelse med projektforslag og budget, samt synliggøre effekterne og konsekvenserne af projektet i forhold til både natur-, miljø-, og klimamål.

Formålet med den ejendomsmæssige forundersøgelse er at undersøge lodsejernes interesse i at deltage i projektet samt ejendomsmæssige forhold.

Forundersøgelsen skal være gennemført senest 2 år fra datoen for Styrelsens tilsagn til forundersøgelsen.¹⁹

Kravene til indholdet i henholdsvis den tekniske og ejendomsmæssige del af forundersøgelsen er beskrevet i de følgende afsnit.

5.1.1 Teknisk forundersøgelse

En teknisk forundersøgelse skal indeholde følgende, der uddybes nærmere nedenfor:²⁰

- 1) En samlet beskrivelse af projektet, herunder om projektet lever op til betingelserne i § 10, stk. 1.
- 2) Oplysninger om projektarealets tilstand på ansøgningstidspunktet, herunder jordbundsforhold, hydrologi, afvandingsforhold, arealanvendelse og mulighed for forekomst af væsentlige fortidsminder
- 3) En beskrivelse af anlægsarbejder, herunder eventuelle afværgeforanstaltninger, i forbindelse med projektets gennemførelse og et budget herfor.
- 4) En beregning af projektets effekt i forhold til kvælstof, fosfor, CO₂-ækvivalenter eller målopfyldelse for vandområdet.
- 5) Beskrivelse af projektets konsekvenser, herunder for vandstands- og afvandingsforhold og arealanvendelse, samt afvandingskort.
- 6) Oversigt over, hvilke tilladelser og dispensationer etableringen af projektet kræver, og en vurdering af muligheden for at opnå de myndighedstilladelser og dispensationer, der er nødvendige for etablering af projektet.
- 7) Opdateret indtegnning af projektområdet i MARS.

---

¹⁹ Bekendtgørelsens § 15, stk. 1, nr. 2.

²⁰ Bekendtgørelsens § 11, stk. 1, nr. 1-6 og nr. 8.

Nuværende forhold, projektforslag, konsekvenser og effekter skal være fyldestgørende beskrevet for projektområdet, og det skal fremgå hvilke datagrundlag, der er anvendt til beregninger og opgørelser.

Til beskrivelsen af de nævnte forhold er der en række kortbilag, som også skal udarbejdes som en del af forundersøgelsen. På Styrelsens hjemmeside kan du finde de nødvendige faglige vejledninger og beregningsark til brug for forundersøgelsen.

Det er vigtigt, at forundersøgelsen er grundigt udarbejdet, således der ikke er betydelige forskelle mellem forundersøgelsen og detailprojekteringen i etableringsfasen.

5.1.1.1 Projektbeskrivelse

Projektbeskrivelsen skal indeholde en redegørelse for, at projektet lever op til betingelserne i bekendtgørelsens § 10, herunder at projektet

- opfylder kriterierne i bekendtgørelsens § 8 eller § 9 om, at projektet skal være beliggende enten på kulstofrige jorde eller i et område med et kvælstofindsatsbehov,
- ikke medfører forøget fosforudledning, der har en væsentlig negativ effekt på omgivelser,
- fremmer naturlig hydrologisk tilstand i projektområdet, og
- er omkostningseffektivt.

Dette indebærer en beskrivelse af de påtænkte anlægsarbejder og afværgeforanstaltninger, nødvendigheden heraf og hvordan negativ effekt fra fosforudledning undgås og naturlig hydrologisk tilstand genskabes.

Projektets afgrænsning skal fastlægges, og der skal i den forbindelse tages hensyn til de ændrede afvandingsforhold, matrikelgrænser og opdeling af marker med henblik på den efterfølgende markdrift og ejerskabsforhold. Anlægselementer, der sikrer, at projektområdet bliver vådere (dvs. sikrer effekten), skal være inden for projektgrænsen.

Projektbeskrivelsen skal indeholde et budgetoverslag, en tidsplan og en beregning af projektets omkostningseffektivitet. Projektets omkostningseffektivitet (prisen for at reducere drivhusgasudledning/fjerne kvælstof) beregnes som følger:

For Lavbundsprojekter:

$$\text{Omkostningseffektivitet} = \frac{\text{samlet sum af projektomkostninger (kr.)}}{\text{Projektets forventede CO}_2 \text{ reduktion (ton CO}_2\text{)}}$$

For Kvælstofvådområdeprojekter:

$$\text{Omkostningseffektivitet} = \frac{\text{samlet sum af projektomkostninger (kr.)}}{\text{Projektets forventede N reduktion (kg N)}}$$

Et lavbundsprojekt, der har en omkostningseffektivitet på mere end 8.533 kr. pr. ton CO₂ ækvivalenter, anses som udgangspunkt ikke som omkostningseffektivt.²¹

Et kvælstofvådområdeprojekt, der har en omkostningseffektivitet på mere end 1.700 kr. pr. kg kvælstof, anses som udgangspunkt ikke som omkostningseffektivt.²²

Styrelsen kan dog fravige ovenstående beløbsgrænser efter en konkret vurdering, hvis projektet vil have en betydelig effekt i forhold til formålet med lavbunds- og kvælstofindsatsen. Styrelsen vil eksempelvis lægge vægt på om projektet fremmer naturlig hydrologi i projektområdet, bidrager med markant effekt ift. at reducere udledningen af N og CO₂, tilbageholder fosfor og om den relativ høje omkostningseffektivitet kan forklares, fx som følge af nødvendige afværgeforanstaltninger eller jordpriser.

5.1.1.2 Projektarealets tilstand

Oplysningerne i den tekniske forundersøgelse om projektarealets tilstand på ansøgningstidspunktet indebærer en redegørelse for følgende forhold:

- Topografi f.eks. ved Danmarks højdemodel.
- Jordbundsforhold f.eks. ved jordbundskort og lavbundskort (Kulstof 2022).
- Nuværende arealanvendelse med angivelse i hektar og opgjort i omdrift, permanent græs og natur.
- Tekniske anlæg inden for projektområdet, herunder boringer, veje, ledninger mv.
- Plangrundlag, herunder relevante udpegninger, beskyttelseslinjer, beskyttet natur og kultur mv.
- Oplande, herunder beskrivelse af vandløbsopland, direkte opland og dræned direkte opland.
- Vandbalance, herunder redegørelse for nedbør, fordampning og nettonedbør.
- Dræningsforhold, herunder vandløb, dræn, grøfte, brønde og pumper mv. samt om oplysninger kommer fra lodsejeroplysninger, drænarkiv eller opmåling.
- Afvandingsforhold med arealangivelser i hektar fra 0-1,25 m med ækvidistance 0,25 m, beregnes som udgangspunkt på baggrund af årsmiddel, sommermiddel, vintermiddel samt ved ekstremhændelse.

Redegørelsen skal kun indeholde oplysninger af relevans for projektet.

5.1.1.3 Projektets effekt

Den tekniske forundersøgelse skal indeholde en række beregninger og redegørelser for projektets forventede effekter, som oplistes nedenfor. Beregningerne indgår i Styrelsens vurdering af projektet, herunder omkostningseffektiviteten.

---

²¹ Bekendtgørelsens § 10, stk. 2.

²² Bekendtgørelsens § 10, stk. 3.

Beregning af kvælstofreduktion

- Redegørelse for oversvømmelse i ha/døgn samt omsætningsrate for det oversvømmede areal.
- Redegørelse for hydraulisk belastning og kvælstofomsætning i pct. for det overrislede areal.
- Redegørelse for areal, middeldybde, rumfang og vandtilførsel ved sødannelse.
- Sker afstrømningen fra projektområdet gennem nedstrømsliggende søer, skal der tages højde for N-retentionen i søerne. Se vejledning til beregning af N-retention i søer nedstrøms projektområdet på Styrelsens hjemmeside for ordningen.

Beregning af fosforudledning

- Vurdering af risikoen for negativ effekt på nedstrømsliggende recipienter (søer og kystvande) ved udledning af fosfor fra projektområdet.

Beregning af drivhusgas-reduktion

- Styrelsen har udarbejdet en beregningsmetode til estimering af drivhusgasemissionen ved udtagning af kulstofrige lavbundsjord i samarbejde med Aarhus Universitet (CO₂-regneark). Til beregning af lavbundsprojektets drivhusgasreduktion indgår oplysninger om arealets kulstofindhold, arealanvendelse og hvor stort et areal (bufferarealer), der pga. nærliggende grøfter, dræn og vandløb har en reduceret drivhusgasreduktionseffekt
- Redegørelse for beregning af projektets drivhusgasreduktionspotentiale. Aarhus Universitet har udarbejdet en teknisk rapport, der nærmere beskriver, hvordan aktiv udtagning skal foretages (Bestemmelse af drivhusgasemissionen fra lavbundsjord Version 3.0, Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 384 2020). Rapporten beskriver også, hvilke supplerende målinger, der evt. bør gennemføres ved etableringen af områderne, krav til analyser, tolkning af analyser og hvordan analyseresultater skal indberettes. Den tekniske rapport og beregningsmetode findes på Styrelsens hjemmeside for ordningen. Til beregning af drivhusgasemissionen kan anvendes de seneste tilgængelige GLR-kort.
- Identifikation af andelen af projektarealet, som ligger inden for Kulstof 2022-kortet (>6 pct. Organisk kulstofindhold). Kortet findes som et kortlag i IMK og MARS. Den tekniske rapport fra Aarhus Universitet beskriver nærmere, hvordan I skal opgøre projektets arealer inden for jordklasser (organisk kulstofindhold).
- Redegørelse for jordklassifikation for projektarealer beliggende uden for Kulstof 2022-kortet, herunder jordens indhold af organisk kulstof, jf. den tekniske rapport fra Aarhus Universitet. Såfremt der laves supplerende kulstofprøver, bør der i forundersøgelse fremgå en redegørelse for: valg af prøvesteder (repræsentative for området, henvisning til prøvetagnings- og analysemetode, vedhæftede analyseresultater, kort over prøvesteder.
- Redegørelse for blivende drænende elementer, såsom søer, grøfter og vandløb.
- Redegørelse for andelen og placeringen af arealer, hvor der ikke sker aktiv udtagning, som f.eks. arealer der i forvejen har et permanent vandspejl

eller arealer, hvor der ikke laves tiltag, der medvirker til hævnning af vandstanden i projektområdet.

Der skal kun medtages redegørelser og beregninger af relevans for projektet.

5.1.1.4 Projektets konsekvenser

En beskrivelse af projektets konsekvenser indebærer en redegørelse for følgende forhold i den tekniske forundersøgelse:

- Afvandingsforhold med arealangivelser i hektar fra 0-1,25 m med ækvidistance 0,25 m, beregnes som udgangspunkt på baggrund af årsmiddel, sommermiddel, vintermiddel samt ved ekstremhændelse. Hvis ikke alle afvandingskort inddrages skal der redegøres herfor.
- Tekniske anlæg herunder boringer, veje, ledninger mv.
- Vurdering af projektets påvirkning af yngle- og rasteområder for beskyttede arter omfattet af naturbeskyttelseslovens bilag 3 og 5.
- Vurdering af om projektet vil kunne forhindre målopfyldelse for målsatte vandløbsforekomster jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, eller forhindre gennemførelse af indsatser fastlagt i indsatsprogrammet for gældende vandområdeplaner jf. bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

5.1.1.5 Myndighedstilladelser

I den tekniske forundersøgelse skal der redegøres for projektets behov for myndighedstilladelser, samt muligheden for at opnå de nødvendige tilladelser.

Etablering af et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt kan forudsætte en række myndighedstilladelser efter f.eks. miljøvurderingsloven, planloven, naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven og habitatbekendtgørelsen m.fl. Det er vigtigt at være opmærksom på, at et tilsagn om tilskud til et projekt ikke erstatter de nødvendige myndighedstilladelser. De nødvendige myndighedstilladelser skal foreligge ved anmodning om udbetaling for etablering af projektet.

Som led i forundersøgelsen skal der altid indhentes og indsendes en udtalelse fra det lokale kulturhistoriske museum med henblik på afdækning af, om projektet kan indebære en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder.

Herudover vil følgende myndighedstilladelser ofte være relevante. Der er ikke tale om en udtømmende opstilling, og det er ansøgers ansvar at afdække behovet for myndighedstilladelser i det konkrete projekt.

Miljøvurdering (VVM)

Klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter skal anmeldes til VVM-screening, og visse projekter kan være VVM-pligtige og dermed kræve en miljøtilladelse. Forundersøgelsen spiller her en væsentlig rolle som beslutningsgrundlag for de myndigheder, som skal træffe afgørelse efter VVM-reglerne, og forundersøgelsesrapporten bør derfor vedlægges en VVM-ansøgning.

Naturbeskyttelse

I klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter, der potentielt kan påvirke eller inkludere beskyttede naturtyper, jf. naturbeskyttelseslovens § 3, yngle- eller rasteområder for Bilag IV-arter eller Natura 2000-arealer med naturtyper og/eller artslevesteder på udpegningsgrundlaget, bør der ske tidlig dialog omkring naturhensyn og myndighedstilladelser.

Forundersøgelsen bør for beskyttede arter og naturtyper beskrive, om projektet vil have en gavnlig effekt eller negativ påvirkning af arterne og naturtyperne. I forbindelse med forundersøgelsen vil det ofte være hensigtsmæssigt at opdaterer viden om udstrækning og tilstand af de beskyttede naturtyper jf. naturbeskyttelsesloven §3, inden for projektområdet.

Ammoniakfølsom natur i lavbundsprojekter

For søer, moser og lignende, heder, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev, der er dannet på et areal, efter at der på arealet er etableret et lavbundsprojekt (aftalt fra 1. januar 2014 eller derefter), gælder naturbeskyttelseslovens § 3 ikke for tilstandsændringer som følge af ammoniakdeposition fra husdyrbrug jf. § 4 i bekendtgørelse om beskyttede naturtyper (BEK nr. 695 af 03/06/2023, naturtypebekendtgørelsen).

Projektets tinglysningsdato vil blive lagt til grund for vurderingen af, om en evt. naturtype er dannet efter at lavbundsprojektet er etableret.

Vær opmærksom på, at jf. § 4, stk. 4, i naturtypebekendtgørelsen gælder ovenstående undtagelse ikke for ammoniakfølsomme naturtyper, der er opført i bilag 3 pkt. D i bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug, hvis naturtyperne er beliggende inden for et Natura 2000-område og er omfattet af udpegningsgrundlaget.

Vandmiljø

Ved projektstyring af klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter, er det vigtigt at være opmærksom på myndighedsbehandling jf. bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter (indsatsbekendtgørelsen) og bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster (miljømålsbekendtgørelsen).

Det kan f.eks. være, hvis et overfladevandområde ændrer fysisk karakter fra et vandløb til en sø eller i de tilfælde, hvor et målsat vandområde påvirkes af et projekt, således at der sker forringelse af tilstanden, eller at miljømålet om god økologisk tilstand ikke forventes at kunne opnås.

Såfremt der skal søges om fravigelse af miljømål skal dette ske efter miljømålsbekendtgørelsen.

Hvis det målsatte vandområde, som påvirkes af etableringen, har fastlagte foranstaltninger som anført i indsatsbekendtgørelsen, er det nødvendigt at søge om fritagelse for disse foranstaltninger, inden der kan træffes afgørelse om fravigelse af miljømål for vandområdet.

Det er nødvendigt at forholde sig til samtlige indsatser, som er udpeget i de af projektet berørte vandområder. Der gælder udpegede indsatser i den gældende vandområdeplan (VP3 2021-2027) og de videreførte indsatser fra tidligere vandområdeplaner (VP1 2009-2015 og VP2 2015-2021). Alle indsatser er vist i indsatsbekendtgørelsen. I skal redegøre for status på vandløbsindsatserne, samt hvorvidt det fortsat vil være muligt at gennemfører vandløbsindsatsen efter gennemførelse af projektet. Projektet må ikke forhindre muligheden for gennemførelse af fastlagte vandløbsindsatser. Såfremt projektet vurderes at kunne medføre målopfyldelse og de fastlagte vandløbsindsatser derfor ikke er nødvendige, skal Styrelsen ansøges om fritagelse for gennemførelse af vandløbsindsatserne.

Det er derfor vigtigt at orientere sig grundigt i vejledningen til indsatsbekendtgørelsen, da nogle typer af projekter kan kræve anvendelse Indsatsbekendtgørelsen, henholdsvis miljømålsbekendtgørelsen.

Fisk og smolt

Etablering af klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter, hvor vandløb genslynges eller vedligeholdelsen af vandløbet ophører/minimeres, skaber mere varierede fysiske forhold og kan forbedre levestederne for fisk i form af bedre skjulemuligheder m.v. Udlæggelse af grus for at hæve vandløbsbunden kan have samme effekt som udlægning af gydegrus, og kan derfor være med til at øge bestanden af bl.a. havørred, da gydemulighederne bliver forbedrede.

Omfatter etablering af et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt gendannelse af en tidligere drænet sø på vandløbet eller permanent oversvømmelse af engområder, kan det have en negativ effekt på ørredbestanden på den tidligere vandløbsstrækning. I den forbindelse skal kommunen, hvis det vurderes relevant i det givne projektområde, vurdere, hvordan projektområdet vil påvirke smolt i vandløbet i forhold til vandløbets målsætning. DTU Aqua har lavet en række anbefalinger for hvordan smoltdødelighed kan minimeres, i forbindelse med etablering af permanente søer. Læs mere herom på <https://www.fiskepleje.dk/vandloeb/restaurering/vaadomraade>.

5.1.1.6 Kort og bilag

Der skal i den tekniske forundersøgelse suppleres med kortmateriale.

Nedenstående kortmateriale betragtes som obligatorisk og skal indgå i forundersøgelsesrapporten eller vedlægges som selvstændige bilag. Hvis nogle af nedenstående kort ikke er relevante, er det vigtigt, at der i forundersøgelsen er redegjort for, hvorfor de ikke er medtaget.

- Kort over anlægsarbejder samt afværgeforanstaltninger (projekttiltag).
- Kort over overrislingsområder, vandløbsoversvømmelse og sødannelse.
- Kort over oplande, herunder vandløbsopland, direkte opland og drænet, direkte opland.
- Kort over dræningsforhold.
- Kort over fosforprøvefelter.
- Kort over nuværende afvandingsforhold, opgjort med ækvidistance 0,25 m i dybde 0-1,25 m.

- Kort over fremtidige afvandingsforhold, opgjort med ækvidistance 0,25 m i dybde 0-1,25 m.
- Beregning af projektets kvælstofeffekt (Excel-fil)
- Beregning af projektets fosforudledning (Excel-fil)
- Beregning af projektets CO₂-effekt (Excel-fil)
- Beregning af projektets NP-Vekselkurs og nedstrøms søer (Excel-fil)
- Hvis der for lavbundsprojekter foretages supplerende prøvetagning til Kulstof 2022-kortet skal der vedlægges dokumentation for jordklassifikation, herunder:
  - o Et kort, der viser fordelingen af jordklasser for den del af projektarealet, der ligger uden for Kulstof 2022-kortet.
  - o Et kort, der viser lokalisering af jordprøvepunkter, hvis der indgår analyse af jordprøver til dokumentation af jordens indhold af organisk kulstof, jf. den tekniske rapport fra Aarhus Universitet.

5.1.2 Ejendomsmæssig forundersøgelse

Forundersøgelsen til et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt skal afdække lodsejernes interesse i at deltage i projektet.²³

Den endelige gennemførelse af projektet afhænger af, at lodsejerne ønsker at deltage. Tidlig inddragelse kan øge forståelse, ejerskab og tillid til projektet og bidrage til værdifulde projektoplysninger om f.eks. drænforhold, jagtinteresser, drift- og naturforhold mm. Oplysninger der både kan anvendes i den tekniske – og ejendomsmæssige forundersøgelse.

Formålet med den ejendomsmæssige forundersøgelse, er:

- at indsamle viden om og beskrive lodsejerforholdene i projektområdet,
- at danne et grundlag for at vurdere, om der er lodsejeropbakning til at etablere projektet, og
- at tilvejebringe oplysninger om eventuelle ønsker og krav lodsejerne har for at deltage i projektet.

Den ejendomsmæssige forundersøgelse skal derfor blandt andet indeholde følgende:

- En oversigt over lodsejertilslutning (lodsejeres holdning til projektdeltagelse).
- En afklaring af projektgrænserne. Projektgrænsen skal afspejle lodsejernes fremtidige udnyttelse af arealerne. Projektgrænsen skal derfor placeres, så lodsejeren kan udnytte arealerne uden for projektområdet på en hensigtsmæssig måde. Projektgrænsen skal således i videst muligt omfang tage højde for den fremtidige arrondering af arealet. Det er hensigtsmæssigt at lade projektgrænsen følge matrikelstel og/eller naturlige stel i landskabet, og om muligt at prioritere lange stræk med så få knæpunkter som muligt, for at projektgrænsen er nem at afsætte for landinspektøren og nem at varetage for lodsejer og naboer.

---

²³ Bekendtgørelsens § 11, stk. 1, nr. 7.

Derudover skal følgende oplysninger indsendes til brug for beregning af engangskompensation:

- Liste der angiver ejerforhold og ejendommenes beliggenhed i projektområdet. Listen skal indeholde følgende oplysninger: ejernavn, matrikelnr., ejerlavsnavn, ejerlavskode.

5.1.3 Gennemført forundersøgelse

Når forundersøgelsen er gennemført, skal denne indsendes til Styrelsen.

Hvis forundersøgelsen viser, at projektet er omkostningseffektivt og i øvrigt overholder betingelserne for realisering, kan der samtidig anmodes om at gå videre til etableringsfasen, samt anmodes om udbetaling af de under forundersøgelsen afholdte, støtteberettigede udgifter.

Hvis forundersøgelsen viser, at projektet ikke kan realiseres, skal dette oplyses til Styrelsen ved indsendelse, og der skal samtidig anmodes om udbetaling af de under forundersøgelsen afholdte, støtteberettigede udgifter.

5.2 Etablering

Etableringsfasen begynder, når ansøger har modtaget endeligt tilsagn til etablering, efter at forundersøgelsen har gennemgået en faglig vurdering hos Styrelsen.²⁴ Sammen med det endelige tilsagn fremsendes også den endelige beregning af engangskompensation til lodsejerne i projektet.

Tilsagnshaver kan dog for egen regning og risiko påbegynde etableringsfasen, efter at anmodning om at gå videre til etableringsfasen er indsendt, og få udgifterne dækket, hvis projektet opnår endeligt tilsagn.

Styrelsen træffer afgørelse om endeligt tilsagn om tilskud til gennemførelse af projektet (etablering), hvis projektet:

- 1) overholder kriterierne i §§ 8 eller 9,
- 2) ikke medfører forøget fosforudledning, der har en væsentlig negativ effekt på omgivelser,
- 3) fremmer naturlig hydrologisk tilstand i projektområdet, og
- 4) er omkostningseffektivt.

Etableringsfasen er den del projektet, hvor tilladelser indhentes, projektet detailplanlægges og anlægsarbejdet udføres.

Etablering af projektet skal være gennemført senest 2 år fra datoen for Styrelsens endelige tilsagn til etablering.²⁵

Efter projektet er færdiganlagt og der er tinglyst deklaration på arealerne, skal der anmodes om slutudbetaling og indsendes en slutrapport.

---

²⁴ Bekendtgørelsens § 10.

²⁵ Bekendtgørelsens § 15, stk. 1, nr. 2.

5.3 Opretholdelse

Når projektet er etableret overgår det til opretholdelsesfasen.

Herefter skal arealet henligge permanent som vådområde, lavbundsområde eller naturområde og fastholdes som græs eller naturarealer med naturlig vandstand i overensstemmelse med tilsagnet og den deklaration, der tinglyses på ejendommen – se nærmere afsnit 7 Tinglysning af deklaration.²⁶

Eksisterende og fremtidige lodsejere må derfor ikke aktivt foretage ændringer i de tiltag, der er gennemført som led i projektet. Se nærmere om Styrelsens kontrol i opretholdelsesfasen i afsnit 9 Kontrol.

5.4 Ændringer i projektet

I løbet af et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt kan der opstå behov for at foretage ændringer i projektet. Her er det tilsagnshavers ansvar at underrette Styrelsen om ændringer i projektet.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at væsentlige ændringer skal godkendes af Styrelsen, inden de kan træde i kraft.²⁷ Væsentlige ændringer er forhold, som ændrer forudsætningerne for Styrelsens vurdering i forbindelse med, at projektet har opnået tilsagn. Følgende forhold betragtes altid som væsentlige ændringer, som kræver forudgående godkendelse fra Styrelsen (listen er ikke udtømmende):

- Fristforlængelser
- Budgetændringer over grænserne beskrevet nedenfor
- Overdragelse af tilsagn
- Ændring af indberetter
- Ændringer af projektarealet i etableringsfasen
- Lodsejerskifte (kræver opdaterede fuldmagter)
- Annullering af projekt

Der skal anmodes om projektændringer via selvbetjeningsløsningen, som tilgås via et link fremsendt af Styrelsen. Link kan kun bruges én gang. Herefter vil der automatisk blive sendt et nyt link, som kan anvendes næste gang, selvbetjeningsløsningen skal tilgås.

Styrelsen kan alene godkende ændringerne i et projekt, hvis projektet fortsat opfylder betingelserne for endeligt tilsagn til etablering.

5.4.1 Projektforlængelse

Der kan anmodes om projektforlængelse under både forundersøgelsen og etableringsfasen. Det er dog vigtigt, at der anmodes om forlængelse inden den gældende frist udløber.

En anmodning om projektforlængelse skal indeholde følgende:

- Redegørelse for årsagen til, at projektet er forsinket.

---

²⁶ Bekendtgørelsens § 16

²⁷ Bekendtgørelsens § 17, stk. 1.

- En ny tidsplan for hvornår projektet kan afsluttes. Der skal angives en korrekt dato.
- Redegørelse for hvordan projektet kan gennemføres inden for den forlængede periode

5.4.2 Budgetændring

Der kan inden for det samlede projektbudget og uden Styrelsens forudgående godkendelse foretages omfordeling af budgetposter på op til 10 pct. af det samlede tilsagnsbeløb eller op til 25.000 kr., dog maksimalt for i alt 200.000 kr. Omposteringer herover skal godkendes af Styrelsen som væsentlige ændringer i projektet.

Styrelsens budgetskabelon omfatter følgende budgetposter: Lønudgifter, konsulenttydelser, analyser, information og møder, anlægsudgifter, arkæologiske undersøgelser, tinglysning og andre relevante projektudgifter.

Der kan ændres på medarbejdersammensætningen i et projekt inden for beløbet afsat til løn af personale, uden at Styrelsen skal informeres om dette.

En anmodning om budgetændring skal indeholde følgende:

- Begrundelse for ændringen
- Et nyt opdateret budget

Bemærk: budgetændringer er kun relevante i etableringsfasen.

5.4.3 Overdragelse af tilsagn

Der kan anmodes om, at et tilsagn om tilskud overdrages til en ny tilsagnshaver.

Det er en betingelse, at den nye tilsagnshaver selvstændigt ville kunne opnå tilsagn efter den pågældende bekendtgørelse, og at overdragelsen ikke får betydning for projektet. Den, der får overdraget tilsagnet, overtager alle rettigheder og forpligtelser forbundet med tilsagnet.

Skema til ansøgerskifte fås ved henvendelse til Styrelsen på vandprojekter@sgav.dk.

Anmodning om ændring af tilsagnshaver samt underskrevet ansøgerskifteerklæring, skal sendes hurtigst muligt til Styrelsen via selvbetjeningen, som du kan finde link til i din tilsagnsskrivelse.

Har den tidligere tilsagnshaver haft afholdt udgifter i forbindelse med projektet, skal der anmodes om udbetaling af tilskud i forbindelse med overdragelsen.

Den nye tilsagnshaver har først ret til at anmode om og modtage udbetaling af tilskud, når ansøgerskifteerklæringen er modtaget og godkendt af Styrelsen.

Overdragelsen kan ikke godkendes med tilbagevirkende kraft. Dette betyder, at man som ny tilsagnshaver ikke kan få dækket udgifter, der er afholdt før overdragelsen af tilsagn.

5.4.4 Tilsagn opgives (annullering af projekt)

Ønskes tilsagnet ikke benyttet, skal tilsagnshaver give besked til Styrelsen, så tilsagnet og projektet kan annulleres.

En anmodning om annullering af tilsagnet til et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt skal indeholde følgende:

- En begrundelse for hvorfor tilsagnet ønsket opgivet
- En redegørelse for afholdte tilskudsberettigede udgifter, som ønskes udbetalt

Tilsagnshaver skal annullere sit projekt via MARS og sende en mail til vandprojekter@sgav.dk med de ovenfor nævnte redegørelser og bilag.

6 Forpligtelser

Når en ansøger har fået tilsagn til et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt og er blevet tilsagnshaver, følger der en række forpligtelser af bekendtgørelsen.²⁸

Tilsagnshaver skal således

- gennemføre projektet i overensstemmelse med tilsagnet,
- afslutte projektet inden for fristerne angivet i tilsagnet og i bekendtgørelsen for henholdsvis forundersøgelse og etablering
- sikre at nødvendige myndighedstilladelser foreligger senest inden datoen for anmodning om slutudbetaling,
- dokumentere overholdelse af lov om indhentning af tilbud på visse offentlige og offentligt støttede kontrakter (tilbudsloven) og udbudsloven, og
- have et særskilt regnskab for alle transaktioner med tilknytning til projektet, at opbevare disse oplysninger i 10 år, og efter anmodning udlevere oplysningerne til Styrelsen.

6.1 Udbud og indhentelse af tilbud

Styrelsen skal som kontrolmyndighed sikre, at udbudsloven²⁹ og tilbudsloven³⁰ er overholdt i forhold til de indkøb, der foretages som led i projektet. Tilsagnshaver er derfor forpligtet til at dokumentere dette.

Reglerne for udbud er omfattende og vil ikke blive gennemgået i detaljer her. Der henvises til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside – [Udbud](#).

Det er tilsagnshavers ansvar at sikre, at udbudsloven og tilbudsloven overholdes i projektet. Ved manglende overholdelse heraf kan projekttilskuddet nedsættes.

---

²⁸ Bekendtgørelsens § 15.

²⁹ Lovbekendtgørelse nr. 116 af 3. februar 2025

³⁰ Lovbekendtgørelse nr. 1410 af 7. december 2007 med senere ændringer.

De kontrakter, der indgås som led i projektet, vil oftest være tjenesteydelseskontrakter (forundersøgelse, rådgivning) og bygge- anlægskontrakter (etablering, afværgeforanstaltninger).

6.1.1 Offentlige tilsagnshavere

Offentlige myndigheder (staten, regioner og kommuner) og offentligretlige organer er omfattet af udbudslovens regler. Dette indebærer, at disse myndigheder og organers indgåelse af kontrakter skal følge procedurerne i udbudsloven efter følgende tærskelværdier:³¹

- Bygge- og anlægskontrakter med en værdi på mindst 41.212.688 kr. skal håndteres efter udbudslovens afsnit II.
- Statslige varer- og tjenesteydelseskontrakter med en værdi på mindst 1.064.177 kr. skal håndteres efter udbudslovens afsnit II.
- Ikke-statslige (regioner, kommuner og offentligretlige organer) varer- og tjenesteydelseskontrakter med en værdi på mindst 1.644.638 kr. skal håndteres efter udbudslovens afsnit II.

Hvis kontrakten har en anslået værdi, der ligger under ovennævnte tærskelværdier, og har en klar grænseoverskridende interesse, skal kontraktstildelingen håndteres efter reglerne i udbudslovens afsnit IV.

Hvis kontrakten har en anslået værdi, der ligger under ovennævnte tærskelværdier, ikke har en klar grænseoverskridende interesse og har en anslået værdi på mindst 500.000 kr. eksklusive moms, skal kontraktstildelingen håndteres efter reglerne i udbudslovens afsnit V.

For bygge- og anlægskontrakter under ovennævnte tærskelværdi på mindst 41.212.688 kr. finder tilbudsloven anvendelse.

Tilbudsloven indeholder forskellige procedurer, som afhænger af kontraktens værdi:

- Ved en værdi på op til og med 300.000 kr. (ekskl. moms) kan tilbudsindhentning ske ved underhåndsbud fra én enkelt tilbudsgiver.
- Ved en værdi på mellem 300.000 kr. og 3 mio. kr. (ekskl. moms) kan tilbudsindhentning ske ved underhåndsbud fra mindst to tilbudsgivere og højst tre. Hvis ordregiver ønsker at indhente et fjerde tilbud, skal dette komme fra en tilbudsgiver, der ikke kommer fra lokalområdet.
- Ved en værdi på mellem 3 mio. kr. og den gældende tærskelværdi for bygge- og anlægskontrakter i udbudsloven skal kontrakten udbydes efter reglerne om begrænset eller offentlig licitation i tilbudsloven.

6.1.2 Private tilsagnshavere

Private tilsagnshavere er også omfattet af udbudsloven, da der ydes mere end 50 pct støtte til projektet i klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter. Dette

---

³¹ Tærskelværdierne revideres hvert andet år af kommissionen, jf. § 9 i udbudsloven. Gældende tærskelværdier kan finde på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside.

indebærer, at private tilsagnshaveres indgåelse af kontrakter skal følge procedurerne i udbudsloven efter følgende tærskelværdier:

- Bygge- og anlægskontrakter med en værdi på mindst 41.212.688 kr. skal håndteres efter udbudslovens afsnit II.
- Varer- og tjenesteydelsesktrakter med en værdi på mindst 1.644.638 kr., som har forbindelse til en Bygge- og anlægskontrakt med en værdi på mindst 41.212.688 skal håndteres efter udbudslovens afsnit II.

Det er altså kun i projekter, hvor bygge- og anlægsudgifterne overstiger 41.212.688 kr., at private tilsagnshavere omfattes af udbudsloven.

Som støttemodtagere er private tilsagnshavere omfattet af tilbudsloven for så vidt angår bygge- og anlægskontrakter under ovennævnte tærskelværdi på mindst 41.212.688 kr.

Tilbudsloven indeholder forskellige procedurer, som afhænger af kontraktens værdi:

- Ved en værdi på op til og med 300.000 kr. (ekskl. moms) kan tilbudsindhentning ske ved underhåndsbud fra én enkelt tilbudsgiver.
- Ved en værdi på mellem 300.000 kr. og 3 mio. kr. (ekskl. moms) kan tilbudsindhentning ske ved underhåndsbud fra mindst to tilbudsgivere og højst tre. Hvis ordregiver ønsker at indhente et fjerde tilbud, skal dette komme fra en tilbudsgiver, der ikke kommer fra lokalområdet.
- Ved en værdi på mellem 3 mio. kr. og den gældende tærskelværdi for bygge- og anlægskontrakter i udbudsloven skal kontrakten udbydes efter reglerne om begrænset eller offentlig licitation i tilbudsloven.

6.1.2.1 Særligt krav til private tilsagnshavere

Private tilsagnshavere skal udover overholdelse af tilbudsloven og udbudsloven, jf. ovenfor, indhente to sammenlignelige tilbud for varer eller tjenesteydelser over 300.000 kr. og vælge det tilbud, der bedst afspejler forholdet mellem pris og kvalitet.³²

De to tilbud samt tilsagnshavers begrundelse for valg af tilbud skal indsendes til Styrelsen i forbindelse med anmodning om udbetaling.

6.1.3 Dokumentation

Tilsagnshaver skal ved anmodning om udbetaling af tilskud, efter forundersøgelse og efter etablering af projekt, kunne dokumentere, at udbudsreglerne (udbudsloven og tilbudsloven) er opfyldt.

Sammen med anmodning om udbetaling af tilskud skal tilsagnshaver indsende:

- Annonce eller opfordringsskrivelse, den skrivelse, der er sendt til leverandørerne med opfordring til at give tilbud. Annoncen/skrivelsen skal leve op til kravene i udbudsloven/tilbudsloven.

---

³² Bekendtgørelsens § 15, stk. 2

- De modtagne tilbud, både det valgte og de der ikke er valgt. Det skal fremgå af tilbuddene, at de er afgivet på samme grundlag vedrørende kriterium, indhold og omfang.
- Den endelige faktura fra den tilbudsgiver, der er valgt.
- Andet relevant materiale, hvis det haves, fx tilbudsevaluering, udbudsforside.

Hvis tilsagnshaver har vurderet, at en kontrakt i projektet ikke er omfattet af udbudsloven eller tilbudsloven, skal tilsagnshaver indsende en begrundet redegørelse herfor.

7 Tinglysning af deklaration

Når projektet er færdiggjort, og inden der kan ske slutudbetaling, skal der på samtlige ejendomme med arealer inden for projektområdet tinglyses en servitut om projektet, herunder fastholdelse af naturlig hydrologi i projektområdet, med Styrelsen som påtaleberettiget.³³

Offentlige tilsagnshaver foranlediger selv tinglysningen, mens Styrelsen foranlediger tinglysningen for private tilsagnshavere.

Servitutten skal indeholde bestemmelser om følgende:

- 1) Arealerne skal permanent henligge som vådområde, lavbundsområde eller naturområde og fastholdes som græs eller naturarealer med naturlig vandstand i overensstemmelse med tilsagnet.
- 2) Arealerne må ikke omlægges.
- 3) Arealerne må ikke tilføres gødning, bortset fra den gødning, der efterlades af græssende husdyr.
- 4) Arealerne må ikke tilføres jordforbedringsmidler.
- 5) Arealerne må ikke tilføres sprøjtemidler i form af pesticider, insekticider og lignende.
- 6) Arealerne må ikke anvendes til etablering af produktionsskov eller energi-, lav- eller stævningskov.
- 7) Arealerne må ikke anvendes til dyrkning af afgrøder, herunder ikke anvendes til frøproduktion og til dyrkning af energiafgrøder, prydvækster, pyntegrønt og juletræer, hvilket dog ikke er til hinder for, at græs og anden plantevækst på arealerne kan anvendes til græsning, slæt, rørsvær, høst af biomasse eller lignende.
- 8) Der må ikke tilskudsfores på arealerne. Tilskudsfores af kalve under 6 måneder i kalveskjul og halm til strøelse er dog tilladt. Mineraler betragtes ikke som tilskudsfoder.
- 9) Aktiviteter, bortset fra græsning, som ejere og forpagtere iværksætter eller tillader på den del af arealerne, der ligger nærmere end 5 meter fra åbne vandløb, søer over 100 m² og kystlinjer, skal udføres på en måde, der ikke medfører erosion af nævnte del af arealerne. Afstanden beregnes fra vandløbets eller søens øverste kant eller for så vidt angår kystlinjer fra årets normale højeste vandstandslinje.

---

³³ Bekendtgørelsens § 16.

- 10) Kontrolmyndigheden skal have adgang til projektområdet i forbindelse med kontrol.
- 11) Adgang til projektområdet er nødvendig for at kunne opfylde bestemmelser vedrørende vedligeholdelse af anlæg.
- 12) Den, styrelsen bemyndiger dertil, skal have adgang til arealer i projektområdet i forbindelse med målinger af effekten på klima, natur og vandmiljø, herunder til at tage jord- og vandprøver.
- 13) Arealerne skal indgå i et samlet projekt for området, hvis en offentlig myndighed etablerer et af følgende projekter:
  - a. Projekter, som omfatter etablering af kvælstofvådområde, fosforvådområde, naturlige vandstandsforhold, lavbundsområde eller fysiske vandløbsindsatser på landbrugsjorder under Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL).
  - b. Kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering under Den Europæiske Hav, Fiskeri- og Akvakulturfond (EHFAF) eller den nationale tilskudsordning til vandløbsrestaurering.
  - c. Nationalt finansierede klima-lavbund-, kvælstofvådområde- og fosforvådområdeprojekter.

Servitutten indebærer en række rådighedsindskrænkninger for den til enhver tid værende ejer af ejendommen. Dette betyder blandt andet, at lodsejeren ikke aktivt må ændre anlæg eller afværgeforanstaltninger, som er etableret som led i projektet.

Lodsejerne skal desuden acceptere, at arealerne i projektområdet senere kan indgå i et samlet projekt for området, hvis dette er relevant for realisering af et større kommunalt eller andet offentligt klimaprojekt i samme område. Lodsejerne vil i et sådant tilfælde ikke blive pålagt yderligere etableringsomkostninger i det senere projekt, ligesom lodsejerne heller ikke vil modtage yderligere kompensation.

Styrelsen gør opmærksom på, at det ikke er muligt at kombinere et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt med opsætning af solceller eller andre VE-anlæg.

8 Projektets økonomi og finansiering

Hvis et projekt får tilsagn om tilskud reserveres en tilskudsramme på [119.000] kr./ha. Tilskudsrammen er baseret på erfaringer om, hvad det koster at udtage en hektar lavbundsjord. Tilskudsrammen dækker hele projektet, herunder forundersøgelse, etablering af projektet og lodsejerkompensation.

Da der er tale om en gennemsnitsbetragtning, vil der være tilfælde, hvor projektet ikke udfylder hele rammen eller overskrider denne. I alle tilfælde kan der udelukkende opnås tilskud til tilskudsberettigede, afholdte udgifter, jf. nedenfor. Det endelige projektbeløb, der reserveres til projektet afhænger af projektets omkostningseffektivitet, som beregnes i forbindelse med forundersøgelsen.

Projektets samlede budget fastlægges i forundersøgelsen. Budgettet indsendes til Styrelsen i forbindelse med anmodning om overgang til etableringsfasen.

8.1 Tilskudsberettigede udgifter

Der kan ydes tilskud til udgifter som følge af ophør af landbrugsdrift og udgifter til ikke-produktive investeringer som forundersøgelser, anden forberedelse og fysisk gennemførelse af projektet, projektledelse samt tinglysning af servitut.³⁴

Udgifterne skal være nødvendige for og direkte relaterede til projektet.

Tilskudsberettigede udgifter kan være følgende:

- 1) Lønudgifter til tilsagnshavers personale, der er beskæftiget med projektet, tillagt 15 pct. overhead.
- 2) Undersøgelser.
- 3) Information og møder.
- 4) Konsulenter.
- 5) Køb af varer og tjenesteydelser, herunder entreprenørydelser.
- 6) Anlægsarbejde.
- 7) Tinglysning af servitut, jf. § 16.

Lønudgifter hos kommuner og andre offentlige myndigheder dækkes kun, hvis opgaverne ikke normalt er offentligt finansieret, og udgifterne kan dokumenteres.

Der ydes ikke tilskud til refusionsberettiget moms.

Du kan læse mere om projektøkonomi og udbetaling i udbetalingsvejledningen her: [\[LINK\]](#).

8.2 Andre aftaler og medfinansiering

Projekter kan godt modtage medfinansiering fra anden aktør, når der er tale om tilskud til andre formål og tiltag end dem, der dækkes af tilskuddet til et klimavlavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt.

Der ydes ikke tilskud til aktiviteter, der er pligt til at foretage i henhold til anden lovgivning eller tinglyste servitutter.

De tilskudsberettigede udgifter kan heller ikke omfatte udgifter, hvortil der ydes anden offentlig støtte, f.eks. kommunalt tilskud, EU-tilskud. Det vil sige, at udgifter, der ønskes dækket under nærværende ordning, ikke også kan få tilskud fra andre offentlige ordninger.

Som tilsagnshaver må du gerne have en egenbetaling til projektet.

8.3 Lodsejerkompensation

Engangskompensationen til lodsejere dækker det økonomiske tab, der opstår, når arealerne i projektområdet permanent omlægges til vådområde, lavbundsområde eller naturområde.

Der kan gives kompensation til følgende arealer med hver sin sats: omdrift, permanent græs og natur.

---

³⁴ Bekendtgørelsens § 12.

For at opnå kompensation er det en betingelse, at arealet i perioden fra den 1. januar 2017 til og med den 31. december 2021 (referenceperioden) har haft en arealanvendelse, der er omfattet af en eller flere af afgrødekoderne i bilag 1 og 2 til bekendtgørelsen eller en eller flere tidligere anvendte afgrødekoder, der er afløst af afgrødekoder i bilag 1 og 2. Afgrødekoderne kan findes på ordningens hjemmeside [Klima-Lavbund - Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø](#).

Ud fra de indmeldte afgrødekoder i [Landbrugsstyrelsens Internetmarkkort \(IMK\)](#) kategoriseres markernes arealanvendelse som enten omdrift, permanent græs eller natur med dertilhørende kompensationssats. Hvis der i referenceperioden ikke er registreret afgrødekoder, eller der er fejl i de registrerede afgrødekoder, skal lodsejerne, i forbindelse med høring om kompensation, indsende dokumentation for arealanvendelsen, inden der laves bindende aftaler med lodsejerne og projektet etableres.

Satserne for engangskompensationen er fastsat på baggrund af beregninger udført af Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi ved Københavns Universitet (IFRO).

Arealanvendelse 2017-2021	Engangskompensation (kr./ha)
Omdrift	82.500,-
Permanent græs	35.500,-
Natur	4.500,-

8.4 Grundbetaling til projektarealer

Tilskud til klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter forhindrer ikke, at der fortsat kan søges om grundbetaling, så længe aktivitetskravet og betingelserne for grundbetaling bliver overholdt. Læs mere i Styrelsen vejledning til Grundbetaling og tilskudsberettigede arealer 2025 - [Grundbetaling](#)

8.5 Andre tilskudsmuligheder

Som lodsejer i et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt kan du have mulighed for at søge andre tilskudsordninger. Læs mere om mulighederne for at kombinere dit projekt med andre arealtilskudsordninger på Styrelsens hjemmeside.

8.6 Udbetaling

I klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter kan der anmodes om udbetaling af afholdte udgifter flere gange igennem projektperioden. Der kan anmodes om udbetaling på følgende tidspunkter:

- Rateudbetaling op til fire gange årlig under både forundersøgelsen og etableringsfasen.
- Efter endt forundersøgelse
- Efter endt etableringsfase, når projektet er realiseret

Du kan læse mere om, hvad en udbetalingsanmodning skal indeholde, og hvilke udgifter der er tilskudsberettiget m.m. i udbetalingsvejledningen her: [\[LINK\]](#).

9 Kontrol

9.1 Administrativ kontrol

Styrelsen foretager administrativ kontrol i forbindelse med slutudbetalingen. Styrelsen kan til brug for kontrol indhente oplysninger fra andre offentlige myndigheder i nødvendigt omfang.

9.2 Fysisk kontrol

Styrelsen gennemfører fysisk stikprøvekontrol i projekt- og opretholdelsesperioden. Kontrollerne foretages for at sikre, at projekter er gennemført i overensstemmelse med reglerne.

Du vil i forbindelse med en fysisk kontrol blive varslet forud for kontrolbesøget.

10 Klageadgang

Afgørelser truffet efter bekendtgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i en af nævnets afdelinger efter reglerne i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Nævnets afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.³⁵

11 Straffebestemmelser og svig

Manglende overholdelse af bekendtgørelsen kan straffes med bøde.³⁶

Hvis reglerne i bekendtgørelsen ikke bliver overholdt, kan der pålægges straffeansvar for selskaber eller juridiske personer efter reglerne i straffelovens kapitel 5.

12 Force majeure

Styrelsen kan anerkende tilfælde af force majeure og andre ekstraordinære omstændigheder, der i væsentlig grad berører projektet.

Hvis tilsagnshaver ønsker at påberåbe sig force majeure, eller der er andre ekstraordinære omstændigheder, skal der gives besked til Styrelsen skriftligt og hurtigst muligt. Meddelelsen skal være vedlagt fyldestgørende dokumentation.

Det er en betingelse for anerkendelse af force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder, at de indtrufne begivenheder forhindrer opfyldelse af forpligtelser.

13 Styrelsens brug af data

Styrelsen behandler dine personoplysninger til følgende formål:

---

³⁵ Klageadgangen i den tidligere Klima-Lavbundsordning var afskåret, men følger nu af § 27 i lov om administration af den fælles landbrugspolitik m.v. (CAP-loven), jf. lov nr. 407 af 25. april 2023.

³⁶ CAP-lovens § 28.

- Sagsbehandling af din ansøgning om tilskud.
- Anmodning om udbetaling af tilskud.
- Administration.
- Kontrol.
-

De oplysninger, som du har afgivet, da du udfyldte din ansøgning mv., vil blive brugt til at behandle din sag hos os. Det drejer sig derfor primært om almindelige personoplysninger, som kan inddeles i følgende kategorier:

- Navn.
- CPR-nr. (hvis du indgivet ansøgning via CPR-nr.).
- CVR. -nr. (hvis du indgivet ansøgning via CVR-nr.).
- Adresse.
- Regnskabsbilag.
- Andre personoplysninger, som du selv har indsendt.

Til brug for behandlingen af din sag kan det være nødvendigt at indsamle eller videregive oplysninger til eventuel tredjepart.

Styrelsen er pålagt at udføre kontrol af de indkomne ansøgninger, betalingsanmodninger m.v., herunder at sikre, at de forpligtelser, der er pålagt en ansøger i henhold til reglerne, bliver overholdt, og at der ikke sker misbrug af tilskudsmidler.

Til brug for behandlingen af din sag samt udøvelsen af kontrol kan Styrelsen, såfremt det er relevant, videregive og/eller indsamle dine personoplysninger blandt følgende tredjeparter:

- CPR-registeret.
- CVR- og/eller CHR-registret.
- Offentlige myndigheder herunder ministerier, styrelser og kommuner.
- EU-Kommissionen.
- Revisionsmyndigheder.
- Relevante private aktører, som du har et kontraktmæssigt eller andet juridisk forhold til, herunder leverandører, finansieringsselskaber, fonde.

Styrelsen kan offentliggøre oplysninger om udbetalt støtte, herunder navn, eventuelt firmanavn og adresse, støtteordning, projekttitel, tilsagnsbeløb samt udbetalt tilskudsbeløb.

13.1 Så længe beholder Styrelsen oplysningerne

Styrelsen opbevarer dine personoplysninger og oplysninger om dit projekt, så længe det er nødvendigt. Dog kan det oplyses, at Styrelsen lægger vægt på følgende:

- Nationale forældelsesregler.
- Sagligt administrativt behov.
- Risiko for genoptagelse af sager bagud i tid.
- Risiko for revision af Rigsrevisionen.
- EU-regler, der opstiller krav om en minimumsopbevaringstid.
- EU-forældelsesregler.
- Risiko for underkendelse fra EU.

-
I øvrigt følges Rigsrevisionens og Rigsarkivarens anvisninger for arkivalier.

13.2 Retsgrundlag for behandling af personoplysninger

Retsgrundlaget for Styrelsens behandling af dine personoplysninger følger af:

- Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (Databeskyttelsesforordningen), herunder navnlig artikel 6, stk. 1, litra a, c og e og artikel 10.
- Lov nr. 502 af 23. maj 2018 om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesloven).
- Lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014 (Forvaltningsloven), herunder navnlig §§ 28-32, samt kapitel 4 om aktindsigt.
- Lovbekendtgørelse nr. 980 af 16. august 2017 (Miljøoplysningsloven), navnlig reglerne om aktindsigt.
- Lovbekendtgørelse nr. 145 af 24. februar 2020 (Offentlighedsloven), navnlig reglerne om aktindsigt.
- Lov om administration af den fælles landbrugspolitik m.v., nr. 407 af 25. april 2023

13.3 Dine rettigheder

Du har, efter databeskyttelsesforordningen, en række rettigheder i forhold til Styrelsens behandling af oplysninger om dig og dit projekt. Hvis du vil gøre brug af dine rettigheder, skal du kontakte Styrelsen.

Du har ret til at få indsigt i de oplysninger, som Styrelsen behandler om dig, samt en række yderligere oplysninger.

Du har ret til at få urigtige oplysninger om dig selv rettet.

Du har i visse tilfælde ret til at få behandlingen af dine personoplysninger begrænset. Hvis du har ret til at få begrænset behandlingen, må Styrelsen fremover kun behandle oplysningerne – bortset fra opbevaring – med dit samtykke, eller med henblik på, at retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares eller for at beskytte en person eller vigtige samfundsinteresser.

I særlige tilfælde har du ret til at få slettet oplysninger om dig, inden tidspunktet for Styrelsens almindelige generelle sletning indtræffer.